

ФІНАНСИ ТА БАНКІВСЬКА СПРАВА

УДК 336.71
JEL Classification: G21

УДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В БАНКАХ УКРАЇНИ ТА ОЦІНЮВАННЯ КОМПЛАЄНС-РИЗИКІВ

©2023 **ВОВЧАК О. Д., ЄНДОРЕНКО Л. О.**

УДК 336.71
JEL Classification: G21

Вовчак О. Д., Єндоренко Л. О.

Удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків

Мета статті полягає у дослідженні проблем / недоліків, сучасних викликів і можливостей задля забезпечення ефективного та комплексного підходу щодо удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків. На основі аналізу наукових праць низки вчених, нормативно-правових актів Національного банку України, з урахуванням міжнародної практики, розглянуто шляхи удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків. У статті визначено передумови, які є рушійними та вимагають постійного удосконалення системи фінансового моніторингу та комплаєнс-ризиків; проаналізовано проблематику здійснення запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення, визначено її складності та недоліки; наголошується на важливості ефективної взаємодії державних органів; проаналізовано заходи державного регулятора – Національного банку України – у сфері фінансового моніторингу; описано принципи, якими необхідно керуватися при оцінці комплаєнс-ризиків; зазначено зовнішні та внутрішні чинники, які визначають ефективність комплаєнс. Обґрунтовано необхідність удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків. Запропоновано заходи щодо вдосконалення системи фінансового моніторингу, комплаєнс-ризиків і надано пропозиції щодо регулятивної діяльності Національного банку України. Перспективами подальших досліджень у цьому напрямі є удосконалення: системи фінансового моніторингу та комплаєнс-ризиків, що може відбутися за рахунок внесення змін до нормативно-правових актів, що діють в Україні, у тому числі враховуючи міжнародну практику; внутрішньобанківської системи запобігання та протидії легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення у банках.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, комплаєнс-ризиків, легалізація, відмивання, фінансування тероризму, банки, принципи оцінки, заходи НБУ.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2023-3-237-243>

Табл.: 1. **Бібл.:** 17.

Вовчак Ольга Дмитрівна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри фінансових технологій та консалтингу, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна)

E-mail: vovchak.olga@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8858-5386>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57195081684>

Єндоренко Любов Олексіївна – аспірант кафедри фінансових технологій та консалтингу, Львівський національний університет імені Івана Франка (вул. Університетська, 1, Львів, 79001, Україна); головний економіст, департамент фінансового моніторингу, Національний банк України (вул. Інститутська, 9, Київ, 01601, Україна)

E-mail: liub.chernenko2017@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9235-310X>

Researcher ID: JEO-9103-2023

UDC 336.71
JEL Classification: G21

Vovchak O. D., Yendorenko L. O. Improvement of the System of Financial Monitoring in Banks of Ukraine and Assessment of Compliance Risks

The aim of the article is to study the problems/shortcomings, current challenges and opportunities in order to ensure an efficient and comprehensive approach to improving the system of financial monitoring in Ukrainian banks and, further on, assessing compliance risks. Based on the carried out analysis of scientific works of a number of scholars, normative legal acts of the National Bank of Ukraine, taking into account international practice, ways to improve the system of financial monitoring in Ukrainian banks, and assessment of compliance risks were considered. The article identifies the prerequisites that are of driving nature and require continuous improvement of the system of financial monitoring and compliance risks; the problems of prevention and counteraction to legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction are analyzed, its difficulties and shortcomings are

identified; the importance of effective interaction between the State bodies is emphasized; the measures of the State regulator – the National Bank of Ukraine – in the sphere of financial monitoring are analyzed; the principles that should be followed in the assessment of compliance risks are described; the external and internal factors that determine the efficiency of compliance are indicated. The necessity of improving the system of financial monitoring in the banks of Ukraine along with assessment of compliance risks is substantiated. Measures to improve the system of financial monitoring, including the assessment of compliance risks, are proposed, recommendations for the regulatory activities of the National Bank of Ukraine are presented. Prospects for further research in this direction are the improvement of: the system of financial monitoring and assessment of compliance risks, which can occur by amending the regulations in force in Ukraine, while taking into account international practice; the internal banking system for preventing and combating legalization (laundering) of proceeds from crime, financing of terrorism and financing of proliferation of weapons of mass destruction in banks.

Keywords: financial monitoring, compliance risks, legalization, laundering, terrorist financing, banks, assessment principles, the NBU measures.

Tabl.: 1. **Bibl.:** 17.

Vovchak Olga D. – Doctor of Sciences (Economics), Professor, Professor of the Department of Financial Technologies and Consulting, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine)

E-mail: vovchak.olga@meta.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8858-5386>

Scopus Author ID: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=57195081684>

Yendorenko Liubov O. – Postgraduate Student of the Department of Financial Technologies and Consulting, Ivan Franko National University of Lviv (1 Universytetska Str., Lviv, 79001, Ukraine); Chief Economist, Department of Financial Monitoring, National Bank of Ukraine (9 Instytutska Str., Kyiv, 01601, Ukraine)

E-mail: liub.chernenko2017@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9235-310X>

Researcher ID: JEO-9103-2023

Вступ. Унаслідок поширення тіньових процесів, збільшення соціальної напруги в суспільстві, зниження контролю над фінансовою системою держави, виникнення недовіри до інститутів державної влади та фінансових установ, воєнного стану в країні, встановлення зв'язків зі злочинними угрупованнями різних країн світу, відбувається легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (далі – ВК/ФТ), що є значною проблемою сьогодення та виникнення комплаєнс-ризиків.

Питання організації та функціонування системи фінансового моніторингу в банках України вивчали: С. Єгоричева [1], В. Світлична, В. Дериволков [2], О. Балануца [3], О. Смагло [4], Н. Юрчук [5] та інші. Розвиток системи комплаєнс (у тому числі комплаєнс-ризиків), її трансформація та проблематика викладена у працях таких учених: І. Чмутова, О. Безродна, Д. Нечипоренко [6], Л. Калініченко [7], В. Світлична, О. Овчелупова [8], В. Жуков, О. Коцюба [9], Н. Москаленко [10] та інші.

Проте проведений аналіз праць різних науковців, нормативно-правових актів Національного банку України вказує на постійні трансформаційні процеси, а також на необхідність додаткових досліджень в цьому напрямі.

Метою дослідження є виявлення проблем / недоліків, можливостей та надання пропозицій щодо забезпечення ефективного та комплексного підходу до удосконалення системи фінансового моніторингу в банках України та оцінювання комплаєнс-ризиків.

Під час написання статті використовувалися такі методи дослідження: аналіз та узагальнення теоретичної бази й статистичних даних, структурування, системний підхід. Також у процесі дослідження та вирішення завдань використовувалися загальнонаукові та аналітичні методи.

Виклад основного матеріалу й отриманих наукових результатів. Проведений аналіз законодавчо-нормативної

бази з фінансового моніторингу свідчить, що з кожним роком контролюючі та наглядові органи ухвалюють все більшу кількість нормативно-правових актів, які спрямовані на запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансування тероризму та фінансування розповсюдження зброї масового знищення (далі – ПВК/ФТ). При цьому фінансовий моніторинг розглядається як комплекс дій і заходів, прийнятих уповноваженими органами контролю за операціями з грошовими коштами або іншим майном / активами на основі наданої інформації від банківських установ та перевірка їх відповідності чинному законодавству.

Водночас швидка зміна технологічної парадигми у світі призводить до появи нових способів та інструментів ВК/ФТ. Крадіжка персональних даних та системні хакерські атаки є звичними для сьогодення. Така ситуація вимагає негайної та ефективної реакції від наглядових органів, міжнародних організацій, а також фінансових інститутів задля протидії даному явищу та постійного удосконалення системи фінансового моніторингу.

Вважаємо, що основними складнощами в Україні, з якими зіштовхується існуюча система ПВК/ФТ, є:

- велика кількість транзакцій. Відповідно до інформації Національного банку України за підсумками 2022 року, а саме травня – грудня 2022 року (у лютому – квітні 2022 року подання статистичної звітності щодо операцій з платіжними картками було призупинено) частка безготівкових операцій із використанням платіжних карток за сумою становила 69 % у загальній сумі операцій з платіжними картками в Україні (за аналогічний період 2021 року цей показник становив 60 %), а за кількістю – майже 93 % (за травень – грудень 2021 року – 90 %) [11]. З урахуванням існуючої тенденції можемо передбачати, що обсяг безготівкових розрахунків буде щороку зростати

внаслідок інтенсивного цифрового проникнення в діяльність фінансових установ, у тому числі банків. Будь-який великий банк, який має значну кількість транзакцій у день, за короткий проміжок часу не може ретельно перевірити всі транзакції. За таких умов особливої актуальності набуває удосконалення внутрішньобанківської системи, яка передбачає перевірку розрахунків клієнтів у режимі реального часу;

- оцінка ризику ВК/ФТ, базується на тенденціях минулих років. Одним із значних недоліків застарілих систем ПВК/ФТ є те, що вони призначені для моніторингу відомих способів поведінки на основі тенденцій минулих років. Основним офіційним інструментом ПВК/ФТ є встановлення порогових значень сум фінансових операцій. Проте злочинці мають достатньо стимулів для розробки складних схем впродовж тривалого часу і постійно знаходять нові способи. Так, «Smurfing» (або структурування) є загальним інструментом, який використовують злочинці, де вони зберігають невелику суму грошей на декількох рахунках упродовж тривалого періоду часу. Оскільки існує певна регулярність транзакцій, більшість із них мають невеликі суми коштів на рахунках, і тому система фінансового моніторингу в банку ймовірно не знайде аномалій впродовж тривалого періоду часу;
- помилкові повідомлення. Основною проблемою перевірки операцій клієнтів щодо віднесення їх до категорії підозрілих є велика кількість помилок в спрацюванні, які вони видають. З точки зору ефективного ведення банківського бізнесу, то це величезна втрата продуктивності, оскільки кожну таку транзакцію переважно в ручному режимі перепроверяють працівники банку. Оскільки банк відслідковує великий набір даних і перевіряє його вручну, така практика може бути дещо корисною, але водночас складною та дуже неефективною, оскільки відбуваються великі витрати людських ресурсів;
- новітні способи оплати. Інновації в розрахунках відкрили нові шляхи для ВК/ФТ. Збільшення проникнення мобільного/веб-банкінгу, передплачених карток, кредитних карток та платіжних терміналів покращило швидкість пошуку довірливих людей для знімання, фішингу та крадіжки особистих даних. Поява криптовалют, таких як біткойн, породжує ще одну велику проблему, оскільки операції із залученням криптовалют не підпадають під банківський контроль, так як вони анонімові, абсолютно анонімні без участі офіційної банківської системи;
- залежність від робочої сили. Сьогодні існують численні випадки ВК/ФТ, які вказують на фактичну участь працівників банку у фальсифікації чи видаванні ключових деталей або даних, які призначені для перевірки. Зокрема, у 2014–2015 роках BNP Paribas був визнаний винним американською

владою, навмисно виключивши ключові деталі у транзакціях, пов'язаних із санкціями таких країн, як Іран, Судан та М'янма. Вони були оштрафовані майже на 9 млрд дол. США і зіткнулися з однорічним призупиненням розрахунків у доларах США [12].

ВК/ФТ є комплексними злочинами, і тому державні органи різних рівнів повинні брати активну участь в їх запобіганні, виявленні та протидії. Конкретні відомства, залучені до цього процесу, можуть змінюватися від країни до країни, водночас, для створення ефективної системи боротьби з ВК/ФТ необхідна взаємодія між такими органами: органами законодавчої влади, органами виконавчої влади, органами судової влади, правоохоронними органами, службою з фінансових розслідувань, антикорупційними органами, а також контролюючими та регулюючими органами у сфері ринків фінансових послуг.

Національний банк України як суб'єкт державного фінансового моніторингу здійснює правове та методологічне забезпечення організації фінансового моніторингу. Так, Національний банк України розробляє пропозиції щодо удосконалення законодавства України; приймає нормативно-правові акти, вносить зміни до нормативно-правових актів; надає рекомендації з питань застосування окремих норм законодавства, надає відповіді на запитання банків, розміщує відповідну інформацію на офіційній інтернет-сторінці Національного банку України [1].

З огляду на це, час від часу Національний банк України посилює вимоги до правил роботи банків, нормативів фінансового моніторингу та загалом контролю за діяльністю банків.

Сьогодні вже на вимогу Міжнародного валютного фонду Національний банк України зобов'язав банки розкривати інформацію щодо пов'язаних з банками осіб (проводиться моніторинг пов'язаних з банком осіб, створено окремий структурний підрозділ – Відділ моніторингу пов'язаних з банками осіб), що відповідає стандартам FATF, а також є кроком до створення прозорішої банківської системи та полегшує роботу органів, які здійснюють фінансовий моніторинг, а також це дає змогу суспільству володіти інформацією. Інформація щодо кінцевих бенефіціарів розміщується на офіційному сайті Національного банку України [13].

Ще одним кроком вдосконалення системи фінансового моніторингу є розкриття інформації щодо порушення банками законодавства з питань фінансового моніторингу. За рекомендаціями МВФ Національний банк України оприлюднює інформацію щодо здійснення регуляторної діяльності з фінансового моніторингу. З 31 серпня 2016 року на своїй офіційній інтернет-сторінці Національний банк України почав розміщувати інформацію про заходи впливу, які застосовувались до банків за порушення ними законодавства у сфері ПВК/ФТ, а також зазначати основні порушення, які були допущені банками. Така інформація подається раз на місяць.

На наш погляд, таких заходів ще недостатньо. Інформація, яка подається Національним банком, коротка, і стосується лише певного аспекту здійснення перевірки банків. Про порушення, вчинені банками, вказується узагальнено.

Вважаємо, що Національному банку України доречно випустити звіт за результатами нагляду банків у сфері ПВК/ФТ. У такому звіті пропонуємо подавати систематизовану, детальнішу інформацію за певний період (зокрема, за рік), а саме: які саме банки було перевірено, які порушення виявлено, інформацію щодо банків, які було ліквідовано через порушення законодавства з фінансового моніторингу, які саме штрафні санкції було застосовано до того, чи іншого банку, яка тенденція використання банків з метою відмивання злочинних доходів, окремо інформацію щодо фінансування тероризму через банки, найрозповсюджені / інноваційні схеми відмивання коштів із знеособленням відповідних юридичних/фізичних осіб/фізичних осіб-підприємців тощо. Це, з одного боку, дало б змогу клієнтам дізнатися про ті чи інші ризики, на які наражається відповідний банк щодо ВК/ФТ, та зрозуміти, до якого банку краще звертатись для обслуговування, зважаючи на наявні процедури/контролі. Це допоможе клієнтам розуміти, щодо якого банку буде відсутня небезпека бути ліквідованим через порушення законодавства з питань фінансового моніторингу. З іншого боку, банки, боячись втратити клієнтів через свою негативну репутацію, покращуватимуть свою внутрішню систему фінансового моніторингу, щоб

також не зазнати збитків від штрафних санкцій Національного банку України.

Дослідження діяльності Національного банку України вказує, що сьогодні він посилив заходи впливу щодо банків, які порушують законодавство з питань фінансового моніторингу, в тому числі збільшив штрафні санкції для банківських установ, вони можуть бути ліквідованими за ініціативою Національного банку України за систематичне порушення законодавства з питань фінансового моніторингу.

Що стосується штрафних санкцій, то у Положенні про застосування Національним банком України заходів впливу від 17.08.2022 № 346 зазначено випадки та розміри накладання штрафів лише щодо всієї банківської установи.

Вважаємо, що для ефективнішої боротьби з відмиванням злочинних коштів варто вводити санкції щодо директорів підрозділів, вищого керівництва та власників банків. Це дозволить зменшити випадки здійснення злочинних операцій банками.

Пропозиції щодо вдосконалення регулятивної діяльності Національного банку України з питань ПВК/ФТ узагальнено в табл. 1.

Таблиця 1

Пропозиції щодо вдосконалення регулятивної діяльності Національного банку України з питань ПВК/ФТ

Напрямок вдосконалення	Пропозиції
Заходи щодо вдосконалення нормативних актів НБУ	Ввести штрафні санкції та прописати у нормативних актах НБУ положення щодо введення таких санкцій по відношенню до директорів підрозділів, вищого керівництва та власників банків. Збільшувати розміри штрафів для банків, які порушують законодавство з питань фінансового моніторингу
Заходи щодо вдосконалення діяльності НБУ	Розробити звітність щодо розкриття окремої інформації за результатами здійснення перевірок банків (розкривати інформацію щодо порушень банками законодавства з питань ПВК/ФТ, застосованих до банків заходів впливу у періодичних звітах з питань фінансового моніторингу). Продовжувати вживати заходи зі зниження обсягів готівкових розрахунків в країні

Джерело: авторська розробка

Що стосується оцінки комплаєнс-ризиків, то для підвищення її ефективності і вдосконалення методичних підходів в банках В. Писаним запропоновано керуватися такими принципами:

- принципом мінливості. Внаслідок допущення помилок будь-який банк може стати жертвою кризи у фінансовій та управлінській сферах. Тому банкам необхідно бути готовим здійснювати діагностичні заходи;
- принципом об'єктивності. Працівник, який оцінює вірогідність зниження рівня ризиків, а також виникнення кризової ситуації, повинен робити це на основі певної методики аналізу, яка є обґрунтованою, а не на основі своїх суб'єктивних міркувань;
- принципом конфіденційності. Результати діагностики ймовірності настання кризи та зниження фінансової стійкості повинні бути комерційною таємницею банку, щоб не викликати негативну

реакцію клієнтів, партнерів, контрагентів та інвесторів;

- принципом коректності в інтерпретації результатів. Результати аналізу та рекомендації щодо забезпечення діяльності банку повинні бути чіткими та зрозумілими, щоб уникнути неправильного їх розуміння і, як наслідок, помилок дій з боку керівництва;
- принципом альтернативності варіантів розвитку. Розвиток подій в умовах нестабільності зовнішнього середовища часто має альтернативний імовірнісний характер. Тому необхідно розробити декілька варіантів антикризових заходів і мати в запасі відповідні ринкові стратегії, як мінімум оптимістичну, найбільш вірогідну та песимістичну [14].

Підтримуємо пропозицію Я. Жарій та В. Куфаєва, що для якісного оцінювання кожного з комплаєнс-ризиків до-

цільним є створення Реєстру функціональних ризиків, який за структурою має бути сформований достатньо детально з висвітленням характерних ознак їх прояву та можливих наслідків впливу на банк [15].

На наш погляд, особливістю ефективною внутрішньо-банківської системи комплаєнс-контролю в банку є те, що наглядова рада, правління та підрозділ комплаєнс є органами управління, які забезпечують належне дотримання банком законодавства та внутрішніх документів. Підрозділ комплаєнс має бути повноцінним суб'єктом системи внутрішнього контролю банку, який забезпечує координацію системи комплаєнс.

У будь-якому разі в банку мають також існувати відповідні механізми співпраці між усіма підрозділами, а також з підрозділом, що забезпечує комплаєнс (у т. ч. в частині надання консультацій та інформаційного обміну). Ці механізми повинні бути достатніми для забезпечення можливості ефективного виконання функцій комплаєнс.

Ефективне функціонування комплаєнс як складової системи внутрішнього контролю дозволить банку мінімізувати ризики втрат та застосування заходів впливу, а також підвищити прозорість його діяльності [16].

Проведений нами аналіз діючої практики оцінювання комплаєнс засвідчив, що ефективність комплаєнс у банку визначається як зовнішніми, так і внутрішніми чинниками. Основними з них є:

- рівень формалізації вимог регулятора;
- усвідомлення значення і завдань комплаєнс керівниками та акціонерами банку;
- наявність комплаєнс-культури в банку та її просування керівництвом;
- рівень кваліфікації працівників банку загалом та підрозділу комплаєнс зокрема;
- достатність ресурсів, необхідних для здійснення комплаєнс;
- якість розроблених внутрішніх нормативних документів;
- обрана модель організації функції комплаєнс.

Недооцінка значення побудови ефективною системи комплаєнс-контролю в банку може призвести до низки негативних наслідків, що безпосередньо впливають на його стійкість та конкурентоспроможність. Це може бути:

- участь працівників банку в незаконній діяльності;
- використання банку для здійснення незаконної діяльності клієнтів;
- застосування санкцій щодо банку та/або його керівництва з боку регулятора та/або правоохоронної системи;
- фінансові та репутаційні втрати;
- розірвання кореспондентських відносин з іншими банками [17].

Проте часто заходи із забезпечення ефективного комплаєнс у банку вживаються вже після того, як було виявлено порушення.

Водночас позитивний досвід вітчизняних і зарубіжних банків, які вже створили ефективну систему комплаєнс і успішно її застосовують, мінімізувавши комплаєнс-ризик, дозволяє визначити її основні ознаки:

- наявність окремого підрозділу комплаєнс та високий посадовий статус його керівника;

- незалежність підрозділу комплаєнс від правління і його підзвітність наглядовій раді;
- наявність механізму управління комплаєнс-ризиками та звітності з питань комплаєнс;
- наявність системи інформування про порушення працівників та обробки скарг клієнтів;
- практика успішного врегулювання конфліктів інтересів;
- наявність системи моніторингу нормативних вимог;
- неформальні підходи при здійсненні комплаєнс;
- відповідність функції комплаєнс особливостям банку;
- систематичне навчання працівників з питань комплаєнс та розвиток комплаєнс культури в організації.

Висновок. Отже, першочерговим завданням у сфері удосконалення системи ПВК/ФТ є формування методичних засад оцінювання ефективності здійснюваного фінансового моніторингу та комплаєнс-ризиків.

Вважаємо, що загалом у сфері ПВК/ФТ пріоритетним напрямом удосконалення є:

- впровадження запобіжних заходів легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення;
- вдосконалення національної системи фінансового моніторингу та механізму взаємодії її учасників;
- налагодження механізму співробітництва між Державною службою фінансового моніторингу та правоохоронними органами, і судовою гілкою влади;
- оптимізація ризик-орієнтованого підходу для ефективного спрямування ресурсів у національній системі ПВК/ФТ;
- запровадження показників, які характеризують ефективність антилегалізаційної системи фінансового моніторингу;
- створення єдиної бази політично значущих осіб;
- створення єдиного електронного реєстру щодо рахунків клієнтів банків, тощо.

Таким чином, подальші дослідження необхідні для удосконалення системи фінансового моніторингу та оцінки комплаєнс-ризиків і мають бути спрямовані на внесення змін до нормативно-правових актів, що діють в Україні, у тому числі враховуючи міжнародну практику, а також на впровадження ефективною внутрішньобанківської системи ПВК/ФТ у банках, що, своєю чергою, впливає на стабільність банківської системи в цілому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу в банках : навч. посіб. Київ, 2014. 292 с.
2. Світлична В. Ю., Дериволков В. О. Організаційні аспекти здійснення банківського фінансового моніторингу. *Економіка і суспільство*. 2018. № 15. 739–745. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/111.pdf
3. Балануца О. О. Особливості формування системи фінансового моніторингу в Україні. *Інвестиції: практика та*

досвід. 2011. № 6. С. 38–40. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2011/10.pdf

4. Смагло О. В. Функціонування системи фінансового моніторингу в Україні. *Економіка та суспільство*. 2021. № 26. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/341/326>

5. Юрчук Н. П. Функціонування системи фінансового моніторингу у банківських установах. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2020. № 43. С. 54–62. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsionuvannya-sistemi-finsanovogo-monitoringu-u-bankivskih-ustanovah/viewer>

6. Чмутова І. М., Безродна О. С., Нечипоренко Д. І. Методичний інструментарій оцінювання комплаєнс-ризиків фінансового моніторингу банків. *Бізнес Інформ*. 2020. № 11. С. 296–309. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-11_0-pages-296_309.pdf

7. Калініченко Л. Л. Теоретичні аспекти функціонування комплаєнсу у вітчизняних банках. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2014. № 6. 242–245. URL: http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/250.pdf

8. Світлична В. Ю., Овчелупова О. М. Сучасний стан та перспективи запровадження комплаєнс-контролю у діяльність банківських установ. *Комунальне господарство міст*. 2019. № 153. С. 24–30. URL: <http://eprints.kname.edu.ua/55434/1/5474-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-11253-1-10-20191221.pdf>

9. Zhukov V. V., Kotsiuba O. V. Analysis of problematic issues in building an effective bank compliance system. *The Problem of Economy*. 2018. No. 4 (38). P. 226–232. URL: https://www.problecon.com/article/?year=2018&abstract=2018_4_0_226_232

10. Москаленко Н. В. Теоретичні аспекти запровадження комплаєнс-контролю в Україні. *Економічний вісник*. 2018. № 2. С. 106–112. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/268453001.pdf>

11. Воєнний рік: безготівкові операції – у пріоритеті в українців // Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/voennyi-rik-bezgotivkovi-operatsiyi-u-prioriteti-v-ukrayintsiv>

12. U. S. imposes record fine on BNP in sanctions warning to banks // Reuters. URL: <https://www.reuters.com/article/us-bnp-paribas-settlement-idUSKBN0F52HA20140701>

13. Національний банк посилює нагляд за фінансовим ринком // Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-posilyuye-naglyad-za-finsanovim-rinkom>

14. Писаний В. А. Організаційні основи фінансової безпеки банківської установи / Харківський національний економічний університет. URL: http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2014/Pravo/6_167004.doc.htm

15. Жарій Я., Куфаєва В. Комплаєнс-модель процесу забезпечення фінансової безпеки комерційного банку. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 2 (6). С. 312–319.

16. Комплаєнс-контроль у системі корпоративного управління страховиків: зміни правових підходів // Координа-та. URL: <https://coordynata.com.ua/komplaens-kontrol-u-sistemi-korporativnogo-upravlinna-strahovikiv-zmini-pravovih-pidhodiv>

17. Омельчук Я. А., Кочума І. Ю. Основні принципи організації ефективної системи комплаєнс-контролю та проблеми їх впровадження у банках України. *Фінансовий простір*. 2018. № 1. С. 83–90.

REFERENCES

Balanutsa, O. O. "Osoblyvosti formuvannya systemy finansovoho monitoringu v Ukraini" [Peculiarities of the Formation of the Financial Monitoring System in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*. 2011. http://www.investplan.com.ua/pdf/6_2011/10.pdf

Chmutova, I. M., Bezrodna, O. S., and Nechyporenko, D. I. "Metodychnyi instrumentarii otsiniuvannya komplaiens-ryzykiv finansovoho monitoringu bankiv" [The Methodological Instrumentarium for Assessing Compliance Risks of Financial Monitoring of Banks]. *Biznes Inform*. 2020. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-11_0-pages-296_309.pdf

"Komplaiens-kontrol u systemi korporativnogo upravlinna strakhovikiv: zminy pravovykh pidkhodiv" [Compliance Control in the System of Corporate Management of Insurers: Changes in Legal Approaches]. *Koordynata*. <https://coordynata.com.ua/komplaens-kontrol-u-sistemi-korporativnogo-upravlinna-strahovikiv-zmini-pravovykh-pidkhodiv>

Kalinichenko, L. L. "Teoretychni aspekty funktsionuvannya komplaiensu u vitchyznianskykh bankakh" [Theoretical Aspects of Compliance Functioning in Domestic Banks]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu*. 2014. http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_06/250.pdf

Moskalenko, N. V. "Teoretychni aspekty zaprovadzhennia komplaiens-kontroliu v Ukraini" [Theoretical Aspects of the Introduction of Compliance Control in Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk*. 2018. <https://core.ac.uk/download/pdf/268453001.pdf>

"Natsionalnyi bank posilyuie nahliad za finansovym rynkom" [The National Bank Is Strengthening Supervision of the Financial Market]. *Natsionalnyi bank Ukrainy*. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-posilyuie-naglyad-za-finsanovim-rinkom>

Omelchuk, Ya. A., and Kochuma, I. Yu. "Osnovni pryntsyipy orhanizatsii efektyvnoi systemy komplaiens-kontroliu ta problemy yikh vprovadzhennia u bankakh Ukrainy" [Basic Principles of Organizing an Effective Compliance Control System and Problems of Their Implementation in Ukrainian Banks]. *Finansovyi prostir*, no. 1 (2018): 83–90.

Pysanyi, V. A. "Orhanizatsiini osnovy finansovoi bezpeky bankivskoi ustanovy" [Organizational Foundations of Financial Security of a Banking Institution]. *Kharkivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet*. http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2014/Pravo/6_167004.doc.htm

Smahlo, O. V. "Funktsionuvannya systemy finansovoho monitoringu v Ukraini" [Functioning of the Financial Monitoring System in Ukraine]. *Ekonomika ta suspilstvo*. 2021. <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/341/326>

Svitlychna, V. Yu., and Deryvolkov, V. O. "Orhanizatsiini aspekty zdiisnennia bankivskoho finansovoho monitoringu" [Organizational Aspects of Bank Financial Monitoring]. *Ekonomika i suspilstvo*. 2018. https://economyandsociety.in.ua/journals/15_ukr/111.pdf

Svitlychna, V. Yu., and Ovchelupova, O. M. "Suchasnyi stan ta perspektyvy zaprovadzhennia komplaiens-kontroliu u diialnist bankivskykh ustanov" [The Current State and Prospects for the Implementation of Compliance Control in the Activities of Banking Institutions]. *Komunalne hospodarstvo mist*. 2019. <http://eprints.kname.edu.ua/55434/1/5474-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-11253-1-10-20191221.pdf>

"U. S. imposes record fine on BNP in sanctions warning to banks". *Reuters*. <https://www.reuters.com/article/us-bnp-paribas-settlement-idUSKBN0F52HA20140701>

"Voiennyi rik: bezhotivkovi operatsii - u priorityeti v ukrain-tsiiv" [Wartime: Non-cash Transactions Are a Priority for Ukrainians]. Natsionalnyi bank Ukrainy. <https://bank.gov.ua/ua/news/all/voyenniy-rik-bezgotivkovi-operatsiyi-u-priorityeti-v-ukrayintsiv>

Yehorycheva, S. B. *Orhanizatsiia finansovoho monitorynhu v bankakh* [Organization of Financial Monitoring in Banks]. Kyiv, 2014.

Yurchuk, N. P. "Funktsionuvannia systemy finansovoho monitorynhu u bankivskykh ustanovakh" [Functioning of the Financial Monitoring System in Banking Institutions]. Norwegian Journal of development of the International Science. 2020. <https://cyberleninka.ru/article/n/funktsionuvannya-sistemi-finansovogo-monitoringu-u-bankivskih-ustanovah/viewer>

Zharii, Ya., and Kufaieva, V. "Komplaiens-model protsesu zabezpechennia finansovoi bezpeky komertsiiinoho banku" [Compliance Model of the Process of Ensuring Financial Security of a Commercial Bank]. *Problemy i perspektyvy ekonomiky ta upravlinnia*, no. 2(6) (2016): 312-319.

Zhukov, V. V., and Kotsiuba, O. V. "Analysis of problematic issues in building an effective bank compliance system". *The Problem of Economy*. 2018. https://www.problecon.com/article/?year=2018&abstract=2018_4_0_226_232

Стаття надійшла до редакції 09.08.2023 р.

■